Snøhetta på hyttetur

MÅNEDENS KOMMENTAR

AV KETIL SKOGEN
sosiolog og forsker

■ **IPBES**, som er FNs naturpanel og en nær slektning av klimapanelet, har nettopp presentert en nedslående rapport. Den konkluderer med at verdens økosystemer står på kanten av stupet. IPBES sier klart og tydelig noe som mange, ikke minst forskere, har vært klar over lenge – trusselen mot økosystemene er like alvorlig som klimaendringer. IPBES går ikke så lang i sine offisielle konklusjoner, men det er god grunn til å hevde at ødeleggelse av natur og utryddelse av arter er en større trussel enn klimaendringene, også mot menneskeheten.

■ **NEDBYGGING** av natur og andre arealbruksendringer er den viktigste faktoren som bidrar til at dyr, planter og naturlige landskap forsvinner i et voldsomt tempo, over hele verden. Norge er ikke noe unntak. Her til lands er det mange som har pekt på stadig mer omfattende hyttebygging som en viktig drivkraft bak tap av natur. Etter at IPBES-rapporten kom, har dette problemet fått fornyet oppmerksomhet. Det er mange naturtyper som kommer under press når kommuner, grunneiere og utbyggere i fellesskap driver fram en utbyggings-bonanza uten overordnet styring. Ikke minst kommer de mange hytteprosjektene i fjellet i Sør-Norge ofte i konflikt med en av våre sårbare ansvarsarter, nemlig villreinen. Som alle vet, krever villreinen store områder, samtidig som den tåler lite forstyrrelser. Ulike utbyggingsprosjekter trenger arten sammen på mindre og mindre områder, samtidig som trekkruter sperres.

■ **ARKITEKTFIRMAET** Snøhetta, som er kjent for å ha tegnet operaen i Oslo, og som har hatt enorm internasjonal suksess, profilerer seg som spesielt miljøbevisst. Firmaet har hentet navnet sitt fra Dovre, hvor vi finner Snøhetta villreinområde, og dessuten Norsk villreinsenter. Det kan virke logisk at nettopp Snøhetta har tegnet det prisbelønnede Viewpoint Snøhetta, som er en bygning der besøkende kan sitte innendørs og se utover villreinens rike. Men dette er ikke det eneste byggeprosjektet i villreinens leveområder som Snøhetta er involvert i. Lenger sør, i Østerdalen, er firmaet med på planleggingen av nye hytter som skal bygges i et område som har vært svært omstridt. Da regional plan for Rondane var under utarbeidelse for noen år siden, gikk alle faginstanser mot å tillate utbygging her, nettopp av hensyn til villreinen. Det fant ikke grunneiere og lokalpolitikere seg i. Med støtte fra Hedmark fylkeskommune, som også gjerne vil ha «verdiskaping» i fjellet, klarte de å presse Miljøverndepartementet (som fortsatt hadde «vern» i navnet den gangen) til å tillate utbygging. Nå er planene klare, og utbyggerne har fått med seg Snøhetta. De mener det skal gjøre utbyggingen miljøvennlig.

■ **KANSKJE** Snøhetta tegner hytter som er mer tilpasset naturen rundt enn det som er vanlig i nye hyttefelt. Her blir det visstnok solstrøm og det ene med det andre. Et mindre onde enn mange alternativer, kan man si. Men det som er klart, og som Snøhetta med sitt miljøfokus godt vet, er at det er selve arealbeslaget som er hovedproblemet: Det som var natur som villreinen – og vi andre – kunne bruke, er det ikke lenger.

Det hevdes at prosjektet er lite, sammenlignet med de planer som man har f.eks. i Vassfaret (3000 nye hytter er det vel snakk om der). Det kan så være, men da er vi over på bit-for-bit problematikken, og de alvorlige sumvirkningene av inngrep som hver for seg ikke betyr all verden. Men de gnager på landskap og økosystemer fra mange kanter samtidig, og fører til akkurat den utviklingen IPBES slår alarm om.

■ **HVORFOR** hakke på Snøhetta, det er vel bedre at de gjør dette enn at mindre miljøbevisste firmaer stepper inn? Det er grunn til la Snøhetta høre det, fordi de profilerer seg slik (på sine engelskspråklige hjemmesider): *«Fundamental to all our work is a commitment to social and environmental sustainability.»* Og videre, sammen med et bilde fra villreinsenteret: *«We look to shape (...) a future with harmonious, flourishing environments for the endowment of all living things.»*

■ **FLOTT**, ikke sant? Men så viser det seg også denne gangen at når man skal drive butikk og dessuten vokse – som Snøhetta i høy grad har gjort – så er det en annen logikk som tvinger seg på. Den logikken handler om å tjene penger i konkurranse med andre. I vår type økonomi hadde det vært vanskelig for Snøhetta å tenke annerledes. Virksomheter som vokser til en viss størrelse, klarer aldri det. De som satser mye på en skarp miljøprofil, som Patagonia og Stormberg, kan bare gjøre det fordi deres kunder begeistres og kjøper enda flere anorakker i økologisk bomull. Å la være å bygge hytter er ikke et produkt som kan selges med fortjeneste. Det er en tvang innebygget i systemet, voks eller dø. Nettopp det er problemet, og det gjør at de som tegner villreinsenter også bygger hytter som fortrenger villreinen.

Voks eller dø. De som tegner villreinsenter bygger også hytter som fortrenger villreinen.